

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 18. januarija 1871.

O b s e g: Naprej čbeloreja slovenska! — Da zajec trte ne gloje. — Dolgoletne opazke o kačah (Dalje). — Še nekoliko dokazov za slovanstvo starodavnih Venetov. (Dalje.) — Jugoslavenski program v zboru „Slovenije“, polit. društva v Ljubljani. — Mnogovrstne novice. — Dopisi — Novičar.

Gospodarske stvari.

Naprej čbeloreja slovenska!

Spisal Rihard Dolenc.

Pozimi leta 1868/69. sem prinesel našim čbelorejcem v „Novicah“ odlomek čbelorejskega razvitka, počenši od prvega začetka do današnjega stanja.

Danes me je volja pričeto delo nadaljevati, al ne v istem zgodovinskem smislu.

Ako se še prav spominjam, sem takratnim vrsticam vdahnil željo, naj bi se naši čbelorejci novih, po Dzierzonu prestrojenih panjev poprijeli. Vzrok temu bila je tadanja moja misel, da bi iz tega v kratkem času potreba nastala obširnejšega čbelarskega slovstva in čbelarskega društva.

Dzierzonizirani panjovi bili bi toraj sredstvo ustanovitvi čbelorejo povzdigajočega čbelarskega društva.

Na eni strani je to popolna resnica; dokler namreč rabimo pri nas sploh starodavne panjove, ni misliti na pravo povzdigo našega jako jako prvotnega čbelarstva. In zakaj ne? — zato, ker se prava, umna, iz neutrudljivega znanstvenega preiskavanja skrivne čbelne narave in iz velicij poskušinj izvirajoča čbeloreja ravna na Dzierzonizirane, to je, na panjove s premakljivim satovjem opira. Dokler nimamo tacihih panjev, ne more se začeti nova umna čbeloreja, a potem tudi ne društvo čbelarsko.

Na drugi strani pa to ni resnica, kajti kjer koli na čbelorejska društva naletimo *) in prašamo: iz kakkega namena da so prav za prav ustanovljena, povsod dobimo isti odgovor, namreč, da se kraju primerni, dobro sestavljeni Dzierzonizirani panjovi po deželi razširijo, kajti oni so temelj umnemu čbelarstvu.

Odkritosrčno moram reči, da to je res tako; društvo naj nam bode sredstvo, dobri panjovi in vse drugo pa cilj in konec. Le s tem, da se vsi čbelorejci združimo ter z združenimi močmi v en namen delamo, je mogoče našo čbelorejo na višo stopinjo povzdigniti.

Gotovo imamo mnogo čbelorejcev, kateri brez natančnejšega razlaganja veliko korist čbelorejskega društva dobro razumejo. Al gotovo je tudi mnogo družih, ki so nasprotnih misli. Za te velja sledeče pojasnilo. Udje društva bili bi čbelorejci, kateri radovoljno pristopijo. Zraven teh bi se lahko v društvo sprejeli tudi

taki, kateri se sicer s čbelorejo ne ukvarjajo, pa jih njena povzdiga vendar zanima.

Sredstva društvu, v namen povzdige čbeloreje, bila bi blizo sledeča:

1. Društveni izgledni čbelnjak. Kedar se je zadosti udov nabralo, potem bilo bi v prvi vrsti skrbeti za to, da bi se po dani denarni moči, ktera bi iz pristopnine in mesečnine izvirala, izgledni društveni čbelnjak napravil. Pri odločitvi kraja, kje naj bi čbelnjak stal, bi se moralo na vsak način na to paziti, da pride ali v središče dežele, toraj blizo Ljubljane, ali pa v kak čbeloreji posebno ugoden kraj, kjer se kak obče za umnega in skušenega spoznan čbelorejec znajde, ki bi hotel oskrbnitvo čbelnjaka in znabiti tudi vodstvo celega društva pogojno prevzeti. Čbelnjak naj bi bil na dva dela razdeljen: prvi in veči del naj bi bil strogo gospodarsk ali špekulativen; drugi pa poskušalen. V poskušalnem naj bi se vse skušnje izvrševale. V njem naj bi bila tudi vsa čbelna plemenja, kakor tudi vsakovrstna čbelna stanovanja in orodja zastopana.

2. Društven perijodično, znabiti vsak mesec enkrat, izhajajoč časnik. — Poglavitni namen časnika naj bi bil ta, da bi se po njem čbeloreja sploh, posebno pa nam sila potrebni naravcenzanski del razlagal, in tako manj podučene čbelorejce podučeval. Po tej poti bi se gotovo najhitreje različne krive misli, ktere so žalibog zelo zaplodene, izpulile in namesti njih resnica zasejala. *) V njem bi se sploh vse društvene zadeve, poročila itd. razglaševalo. Tudi bi lahko zanimive prevode iz družih čbelorejskih časnikov prinašal.

3. Večkratni shodi društvenikov, združeni z majhnimi razstavami.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

* Da zajec trte ne gloje. Zajec dela pozimi tudi nogradom včasih veliko škodo. Posestnik Leopold Diglas v Dittersdorfu priporoča to-le in hvali, da je gotovo: Vzemi frišnega mjila (frišne žajfe) in drgni ž njo trto gori in doli enekrat. Dosti je, da s tistimi trtami tako storiš, ki na vnanjem robu nograda stojé, od znotraj zadostuje, da le z vsako drugo trto tako

*) Naj mi je dovoljeno, tukaj le eno smešnico omeniti. V neki vasi na Gorenskem me je hotel nek čbelorejec (intelligenten mož, ne prost kmet!) prepričati, da se kraljica plemení z neko muho, ki se žol imenuje, in ne s troti!

*) Čbelorejskih društev nahajamo dosti na Nemškem, pa tudi v našem cesarstvu, na priliko v Olomucu, dunajskem Novem mestu, ogerskem Starem gradu itd. Pis.

storiš. Tako z mjiлом namazana trta je vsaj za dva meseca obvarovana zajčjega zoba; če pa zima ni vlažna, tudi za celo zimo. Zajec se tako namazane trte nikdar ne loti. Diglas zagotavlja, da že mnogo let se zajec ni dotaknil njegovega nograda, kjer so bile trte z mjiłom namazane, trte njegovih sosedov pa so zelo trpele. — Ker je to sredstvo tudi dober kup, zato svetujemo vinorejcu: idite in storite tudi tako!

Natoroznanske stvari.

Dolgoletne opazke o kačah.

Spisal France Ipavec, zdravnik v Novomestu.

• Zanimivo za vsacega, koristno zlasti za kmeta.

(Dalje.)

Nestrupene kače, dobro vedé, da niso zmožne se dovolj braniti drugi živali ali pa človeku, ki jih preganja, nimajo toliko poguma, da bi se preganjavcu v bran stavile; zato bežijo, kolikor le morejo. Nimamo dokaza nobenega, da bi se bila kedaj kaka nestrupena kača človeku zoperstavila, veliko manj pa še, da bi bila koga napadla, kajti kače se ravno tako ali pa še bolj ljudi bojijo kakor ljudje kač. Nestrupene kače, ktere se braniti ne morejo, ogibljejo se vsacega boja, strupene pa se ne le ne ogibljejo, marveč še svoje sovražnike napadajo. Če je človek dovolj pogumen, to je, da se ne prestraši preveč, in če je uren in ne preblizo strašni živali, reši se lahko, da beži. Skočiti mora v stran, vendar pa mora zmerom gledati, kam skoči kača, da ga ne vjame, kajti če popred skočiš, skoči gad za tabo, in ne ubežiš mu. Ako si se s trikratnim skokom umaknil, nisi v nevarnosti več, ker se gad utruji in ne skoči več.

Če si je grozovita žival kako stvar izbrala, zvije zadnji del svojega života v zavitke; iz srede njihove molí sprednji del života z glavo kvišku, ter se tako pripravlja na skok. Strašna velikanka pa, kedar je lačna in vidi človeka ali kako žival se jej bližati, spleza na dosti močno drevo, se okoli njega ovije z zadnjim delom života, sprednjega ravno od drevesa molí, ter tako ostane tako dolgo, dokler ne pride nesrečna žival blizo do nje. Ko je žival prav blizo, skoči grozovita kača na-njo, ter se okoli nje ovije in jo z vso močjo stisne tako, da mora kmalu poginiti. Potem jo požre.

Čudno, a vendar gotovo, pa dozda malo znano je to, da gadjé nezmožnih, ki se sami sebe ne zavedajo, ali taci, ki niso dovelj močni, kakor so, na pr. dojenčki, starčki, bolniki, pijani in blazni (nôri) ljudje, ne napadajo in ne pičijo, dasiravno bi jim bilo to prav lahko mogoče. Znano je namreč, da po naših krajih nosijo matere svoje otroke v zibelki na polje, v vinograd, na travnik, v gozd in na vse druge kraje, kjerkoli imajo opravke, in da jih daleč po cele ure same pusté, in vendar se nikoli še ni slišalo, da bi jih bil gad pičil. Starčki in bolniki leže po več ur pod milim nebom na golih tleh, od zemlje pričakovaje moči in gorkote. Kako lahko bi tacega človeka gad vgriznil, a vendar ni nikoli kaj tacega slišati. Pijani, ki se vračajo iz svojih vinogradov in hramov, tavajo in padajo po nevarnih krajih, ondi zaspijo, dokler se zopet trezni ne izbudé, in o njih se ni še slišalo, da bi jih bil gad pičil. Neumni ljudje se po več dni po imenovanih krajih klatijo, večkrat tudi gade sami zalezujejo in lovijo, a vendar tudi ni slišati, da bi bil gad katerikrat tacega človeka vgrizel.

Ne manj čudno je dalje tudi to, da kače izmed vseh živali godbo najbolj ljubijo. To so gotovo že tudi naši predniki vedeli, ker že davno je pri nas po

kmetih navada, da si najraje take pastirje izbirajo, ki znajo piskati vsaj na kako piščalko; pogostoma so toraj po kranjskih vaséh pastirji bili dosluženi vojaki. Kedar si najamejo kmetje pastirja, mu zmerom tudi vелеvajo, naj na paši piska. In to zato, da bi živino s piskanjem obvaroval gadov, ki bi utegnili na spašniku biti. Da godba kače — rekel bi — nekako omami, je resnica, ker nihče ne pomni, da bi bil kedaj v kacem takem kraju, kjer je navada, da mora pastir piskati znati, že kak gad kako živinče na paši vgrizel, kar se vendar drugače pogostoma zgodi. Kače izlezejo sicer iz svojih lukinj in skrivališč, ter se zberó po cele kupe, kedar godbo slišijo, vendar ne zato, da bi koga ogrizle, temuč zato, da bi se razveseljevale, kar tudi mirno storijo. Vse to nam kaže, da kače godbo neizrečeno ljubijo, in kedar jo poslušajo, ne napadejo ne človeka ne živali. Najboljši dokaz bode temu vendar-le sledeča dogodba: Na Laškem je še dandanes navada, da zdravniki svojim jetičnim bolnikom zapisujejo gade, ktere ondi v lekarnici dobijo, da si skuhamo tečno juho, ki jim je dobro zdravilo. Zato imajo na Laškem po lekarnah zmiraj žive gade v omarah z dratom prepreženih. Kedar zdravnik bolniku gada zapiše, odseka lekar gadu že precej v lekarni glavo, ter dá čok bolniku. — V neki lekarni bila je toraj tudi z gadi napolnjena omara, in sicer ravno pred sobo lekarskega pomočnika. Nekega pomladanskega jutra zapazi pomočnik v svoji sobi, ker je njena vrata poprejšnji večer odprta pustil, vse gade. Zlezli so bili namreč iz omare skozi odprta vrata v njegovo sobo. To ga tako prestraši, da si ne vé pomoči; vzel je vendar svoje gosli in je začel gosti. Na veliko veselje je videl, da mu gadjé ničesa ne storijo, marveč le glave kvišku molé in mirno godbo poslušajo. Ta trenutek prestrašeni pomočnik porabi in beži vedno še na goslih igraje. In tako se mu je posrečilo, da je nepoškodovan ubežal.

(Dal. prih.)

Starozgodovinske stvari.

Nekoliko dokazov za slovanstvo starodavnih Venetov.

Spisal Davorin Trstenjak.

(Dalje.)

Iz teh vrstic vidimo, da venetski in akvilejski Belen, Belin je imel svoje veže in svoj duhovniški red*) tudi po Galiji, da je Attius veljal za pokolenika tega duhovniškega reda; al ker so Galli svoje duhovnike imenovali Druide, je Avsonij rabil galsko poznamenovanje duhovnikov, vendar pravi, da se duhovniki Belino-Apollonovi velijo Patere, tedaj nominat. sing. patera, primeri zastran sufiksa staroslov. imen: Višera, Šembera, Mančera, Padera, celó Patera.

Belin, Belen toraj nikdar ni bilo keltiško božanstvo, ampak venetsko-noriško slovansko; tudi keltščina nima nobene takošne besede, ktera bi tako naravnost izraževala lastnost božanstva, nego slovenščina.

Vse prisiljene razlage Diefenbachove iz novih keltiških narečij, na priliko, beli, tumultus, vastatio, bela, bala, lupus, mustela martes, belec, Bachstelze, tudi „sacerdos“, dalje Mucharjeva: belain, jeklo, železo, — so vse nenaravne.

*) Avsonij tudi govori o „Beleni aedituus“, toraj o službeniku tempeljskem, kateri je nad vežo pazil; škoda, da ni zapisal, kakošen je imel naslov. Ime mu je bilo Phaebicius, tedaj sopet po Belino-Apollonovem častji.